

Bendita's historie

Bendita Francisco N'chumali arbejder i handicaporganisationen Ademo i Mocambique, som Dansk Handicap Forbund samarbejder med. I efteråret var hun på besøg i Danmark

AF MICHAEL N. LARSEN

Jeg hedder Bendita Francisco N'chumali og er 41 år gammel. Jeg blev født i den nordlige del af Mozambique, i Nangade-distriktet i en landsby, der ligger helt op mod grænsen til Tanzania. Jeg tilhører Maconde stammene. Jeg levede et liv som alle andre børn i Mocambique, min far var bonde, og jeg startede mit liv uden handicap.

Jeg gik i underskolen til og med 5. klasse i Nangade. De efterfølgende 2 år i Maputo, hvor jeg boede hos en onkel. I midten af 7. klasse, det var i 1979, faldt jeg i en gymnastiktime og forvred knæet. Jeg blev sendt til Centralhospitalet i Maputo. Lægen, der modtog mig, fortalte den ansvarlige sygeplejerske, at benet stadig var hævet, og at gipsen måtte vente, til hævelsen var faldet. Men den følgende dag kom et nyt hold sygeplejersker, og de gav mig gips på helt op til hoften.

To dage senere blev jeg sendt tilbage til kostskolen med en attest, hvorpå der stod, at jeg skulle have gipsen på i to måneder. Jeg blev ved med at have store smerter, men skolens ledelse så på attesten; gipsen skulle sidde i to måneder, og så hjalp det ikke, at jeg havde smerter. En uge efter blev jeg dog sendt tilbage til hospitalet. Desværre havde en hel uge uden blodgennemstrømning ødelagt mit ben. Gipsen var blevet lagt for tidligt, og lægerne besluttede at amputere benet over knæet. Derfor er jeg i dag handicappet.

Min far døde for to år siden, min mor lever stadig og bor hos mig, da der ikke andre til at forsørge hende. Jeg har seks søskende, de tre bor hos mig. Dem forsørger jeg også. Desuden har jeg to børn, den ældste er 18 og den yngste er 13.

Jeg tjener penge som sekretær for ADEMO i Pemba, en organisation af handicappede i Mozambique. Derudover har min familie forskellige andre aktiviteter, der giver lidt indtægt. Vi driver noget handel, min mor modtager en lille krigspension. Vi har desuden et lille hjemmebrænderi, hvor vi laver snaps og serverer det i baggården.

Da jeg blev handicappet, var jeg ved at give helt op, og jeg troede ikke, at jeg kunne fortsætte med at læse. Min onkel opmuntrede og støttede mig til at fortsætte med skolen. Livet er ikke slut, fordi man bliver handicappet, man skal fortsætte og tage sin uddannelse.

Da jeg havde bestået 9. klasse, fik jeg i en periode arbejde på en skole lige uden for Maputo. Jeg underviste 5. – 6. klasse, men det var svært at stå på et ben hele dagen. I stedet blev jeg efter en tid regnskabsfører på en af skolens afdelinger.

På grund af borgerkrigen var jeg imidlertid nødt til at flygte nordpå, helt op til Mueda, tæt på grænsen til Tanzania, 2500 km nord for Maputo. Da jeg kom dertil, var jeg arbejdsløs, men da jeg havde studeret, lykkedes det at få arbejde i en lokal afdeling af Landbrugsministeriet. Her arbejdede jeg fra 1990 til 1994, hvor ministeriet skar ned på medarbejderne. Den første af de fire ansatte, der blev fyret, var selvfølgelig den handicappede. Også selvom jeg havde en vigtig funktion med blandt andet radiokommunikation og økonomi. Jeg blev fyret, fordi jeg var handicappet. Det var diskrimination.

Herefter kom jeg til Pemba, hvor jeg søgte job alle mulige steder, men uden held. En dag besøgte jeg en veninde i den del af byen, hvor ADEMO har sit kontor. ADEMO er en organisation for fysisk handicappede, og de spurgte mig, om jeg kunne tænke mig at være med. Det ville jeg meget gerne, da ADEMO kæmper for mine rettigheder som en person med handicap. Jeg blev gradvist involveret i ADEMO arbejde og fungerer i dag som provinssekretær og daglig leder af organisationen.

Jeg koordinerer aktiviteter, planlægger, kontrollerer, deltager i diverse møder og kurser med andre organisationer, i fundraising og networking, hjælper medlemmer, der kommer ind til byen og sørger for kommunikation med resten af området og med alle de handicappede, der bor her (Et område, der er dobbelt så stort som Danmark, red).

Handicaporganisationen Ademo har i byen Pemba etableret skoler for voksne. Mennesker med handicap deltager gratis.

I den tid, jeg har været i ADEMO, er antallet af aktiviteter steget stærkt. Den vigtigste er vores skoleprojekt. Vi har tre mindre skoler og en stor i Pemba, hvor mere end 1000 voksne modtager undervisning. Det er gratis for elever med handicap, mens almindelige mennesker må betale. Vi har opnået, at staten betaler for lærernes lønninger. Undervisningsprojektet, kombineret med at vi deltager i lærernes uddannelse, så de kan undervise mennesker med handicap, vil forhåbentligt gøre, at handicappede kan få en uddannelse og dermed leve et liv i værdighed uden tiggeri.

Herudover har ADEMO en række aktiviteter, som støbning og salg af mursten, et snedkeri og et metalværksted, hvor der blandt andet repareres kørestole. I afdelingerne udenfor byen er der masser af fælles landbrugs- og fiskeriprojekter. Desuden producerer adskillige grupper traditionelt håndværk som kurve, bætter og brød.

Et af mine ønsker for fremtiden er, at staten påtager sig ansvaret for handicappede, for der er næsten ingen hjælp. Der er handicappede, der vågner om morgenen og ikke ved, om de får mad den dag. Der er handicappede, der skal et sted hen og ikke ved hvordan. De har ikke engang en kørestol. Der er syge handicappede, som ikke har penge til medicin.

Der er nogle helt basale ting, som handicappede bør have. Vi er også mennesker. Når jeg kommer til Danmark mødes jeg af ramper mv., den slags ting findes ikke i Mozambique. Landets lov siger, at handicappede har fri transport i statens busser, men der findes ingen statsbusser i Pemba, så det er ikke et reelt tilbud.

For mit eget vedkommende forventer jeg at fortsætte mit arbejde i ADEMO i årene, der kommer. ■

Bendita N'chumali besøgte Danmark i 2003.

Hvordan gik det?

Dansk Handicap Forbund var i 1994-95 involveret i arbejdet for at skaffe det metalværksted, som Bendita N'chumali omtaler. Baggrunden var et behov for at kunne reparere de kørestole, som efter indsamlinger i Danmark kom til Mozambique. Til værkstedet blev der desuden tilknyttet et uddannelsesprojekt, så der blev uddannet lokale handicappede smede. Frivillige udsendt af Mellemfolkeligt Samvirke (MS) stod for uddannelsen. Produktionsskolen Hjælpeindsatsen i Ålborg producerede værkstedet, der ankom til Mozambique i 1995, mens Danida støttede økonomisk.

Værkstedet er indrettet i to containere med et overdækket rum i midten, hvor man kan sidde og arbejde. Da handicappede i Mozambique absolut ingen penge har til at betale for en reparation, tjener værkstedet selv penge til reservedele ved reparationsarbejder for naboer.

Her syv år efter er der stadig gang i svejseapparaterne. Bendita N'chumali fortæller:

"Værkstedet fungerer, og en del af det oprindelige værktøj er der stadig. Folk kommer ude fra distrikterne, for at få repareret hjælpemidler, hvilket sker gratis. Med hjælp fra MS køber vi materialer til disse reparationer. Men værkstedet fungerer også i forhold til de omkringboende og tjener nogle penge ved at reparere biler og svejse for naboerne.

Økonomisk løber det ikke rundt, men vores primære formål er at reparere for de handicappede. Vi gør ikke meget for at få kunder udefra. Værkstedet koster noget at holde kørende til strøm, skæreskiver til vinkelslibere, elektroder mm. Medarbejderens løn kommer fra arbejdet for naboerne. Der arbejder tre personer på værkstedet, heraf to handicappede. De penge, de tjener ved at arbejde for folk udefra, er deres løn."